

nagy tömegek lelkétől. Sőt talán ma kezdik belátni a nagytömegek is, hogy még szívósabban és bensőségesebben kell ragaszkodniok a jóhoz, amit a tudomány és a széphez, amit a művészet képvisel. Trisztis hajlékot adtunk az új irodalomnak és bírálatunkkal elősegítettük a győzelmét. Tudjuk, hogy minden tudás, bátor egyenesség és nemes szépség eszélyesen bekapcsolódik politikai programunkba. A jövő pedig a miénk. Talán még hevesebb harcok várnak reánk, mint eddig, talán keserű megpróbáltatások is, talán új selyemhálók és török, de a magyar radikalizmus végső, teljes diadalma már nincs messze. Ez az ismeretlen és rejtelmes év, mely — minden valószínűség szerint — meghozza a békét, meghozza az igazak, hősök és szenvedők jutalmát is.

Az 1916. év véres küszöbét emelt fővel és bátor hittel lépjük át.

Olvasni szeretnék

Bocsánatot kérek, hogy manapság ilyen jó jutott eszembe: nézzünk kissé utána, mi újság a könyvtárak körül.

Ostrom az Almássy-téren

Kedves, kis, földszintes épület ez az Almássy-téri Deák-könyvtár. Délután öt óra tájban hangos lármá, vitás, ordítózás csalt erefelé. Tarka, hőmpolygó emberár öleli körül az épület bejáratját. 10—14 éves gyermek a főmeg tegnapvobb része. Egy-egy élesebb hang kísérik a hangzavarból:

— En is könyvet akarok!

— Ne szorítson!

Az ajtó nyílik. Hirtelen lendülés, megmozdul, előrehullámzik az egész tömeg, néhány embert beszorítanak az ajtón, aztán éles hang hirdeti ki:

— Több ember már nem fér el! Megtelt! A gyerekek schovvise tudnak beletörödni abba, hogy kívül rekedtek, kétszer-háromszor is megpróbálják a jó szerencsét.

— Tessék kérem engem beengedni.

— Olvasni szeretnék.

— En még elférek.

Hiába. A szolgányás cerberus egy lelkét sem enged be az ajtón. Nekem is igazolnom kell előbb, mi járatban vagyok.

Meglehetősen szűk helyen, két-háromszáz gyerek szorong. Csendesesen vannak, a kis asztalok mellett olvasnak.

Példás rend mindenütt. Nagyszerű intézmény. Minden kerületben három-négy ilyen könyvtár kellene. Most összesen négy van. Hétre akarták fel-emelni a számukat, de ezt se tartották elegendőnek, a további fiókok gyors egymásutánban nyíltak volna meg. De mindebből nem lett semmi. Hiszen ezek a tervezetések régen, nagyon régen történtek. Valamikor béke idején...

• 3632 és 145

A derek Simon őrmester, a Nemzeti Múzeum könyvtárának népszerű ruhatárosa, katonásan jelent:

— A könyvtár karácsonyi szünetet tart.

— De a Fejérpataki méltóságos ur itt van?

— Bennem dolgozik az irodában.

Fejérpataki László dr. következőkben felelt hozzá intézett kérdéseimre:

— A látogatottság a háború ideje alatt is igen nagymérvű. Így az 1914-iki (félíg háborus) évben 25.829 látogatója volt a könyvtárnak. Az 1915-iki adatok még nincsenek feldolgozva, de azt megállapíthatjuk, hogy állandóan igen sokan jártak ide.

A könyvtárt minden 16 éven felüli ember látogathatja és, aki igazolni tudja magát. A téli hónapokban állandóan zsúfoltak a termek. Összesen 140—145 embert fogadhatunk be egyszerre.

— Kétségtelenül igaz, hogy a könyvtár ma aránytalanul kicsi. Illetékes körök ezt jól tudják és a háború kitörése előtt sok minden terv merült fel. Többek közt az is, hogy a múzeum egész épületét átalakítják, a könyvtár és a régiségtár számára.

De közbejött a háború és minden tervünk meghiusult, illetőleg halasztást szenvedett. Mert a könyvtár átalakítása sok pénzbe kerülne...

Jelenleg igen nagy munkát végez a könyvtár, a háborús irodalom legkülönbözőbb termékeit gyűjtjük. Nagy munkánkban segítségünkre van a közönség is, mely sok értékes dologgal járul anyagunk gazdagításához.

Bementem a könyvtárszobába is. Néhány szolga takarít. 145 ember ugyancsak szűken fér itt el. És 1914-ben 3632 látogató-jegyet adtak ki. És ez a szám az idén se csökke

Könyvet a katonáknak!

A Fővárosi Könyvtár vezetője, Szabó Ernő észrevételeit következőkben foglalta össze:

— A könyvtár működésére a háború két irányban volt hatással. Először is: személyzetünk mintegy egynegyedével megcsappant, másrészt pedig működésünket kiterjesztettük. A könyvtári órák számát növeltük, megnyitottuk az 1. számú fiókunkat és gondoskodunk a sebesülteknek könyvekkel való ellátásáról, mint az országos hadsegélyező bizottság könyvosztályának megbízottai.

A könyvtár forgalma emelkedett. Bizonyos kritikus időpontok voltak azért, melveken érezhető volt a háborús változás. A behívások idején mindig lényegesen csökkent a látogatók száma, de azután ismét erősbödtek.

Így például 1914. júliusának utolsó tíz napján több mint 1100 látogatója volt a könyvtárnak. Augusztusban ez a szám lecsúszott 600-ra, de már szeptember első tíz napján 1200 látogatónk volt. 1915. első felében már 126.000 kötetnyi a forgalom.

A közönség a háború első idejében igen fides, rendetlen és fegyelmetlen volt és még ma is ez, sokkal nagyobb mértékben, mint a béke idején.

A sebesültek érdekében indított mozgalmunkat úgy a könyvkiadók, mint egyes magánosok igen nagy szereléttel támogatják. Az első évben szeptembertől augusztus végéig kaptunk: kiadóktól 111.500 könyvet, 534.000 folyóiratszámot, magánosoktól 50.000 könyvet, 370.000 folyóiratszámot.

Budapesten körülbelül 100.000 kötetet és füzetet osztottunk szét, ezenkívül 282 vidéki, 523 ausztriai és 7 német birodalmi kórhóznak küldtünk könyveket.

Legújabbban a német kiadók is elküldik kiadványaikat, hogy azokat a német katonák között kioszhassuk.

Megjegyzendő, hogy ez az egész, nagyszabású jövevény akció, havonta csak 300 koronájába kerül a városnak.

Munkánkat tovább folytatjuk, de számítunk a nagyközönség szives támogatására. Minden könyvadományt hálásan fogadunk.

— Persze, a háború sok szép terv megvalósulása elé gördített akadályokat. Nagy könyvtár-épületet terveztünk a Kálvin-térre és fiókhálózatunkat erősen ki akarjuk terjeszteni. De a háború keresztülhuzta számításainkat. Így tudományos könyvkiadásainkat is lényegesen csökkentenünk kellett. Egy nagyszabású bibliográfiai munkát terveztünk. Ez is elmaradt. Háború utánra,

„Rendkívüli érdekfeszítő könyvek”

A falusiak, a gyerekek és a katonák között ébrenes ügynökök, igen nagy eredménnyel terjesztik egy könyvkiadóvállalat kis füzeteit. A „rendkívüli érdekfeszítő könyvek” egyik jegyzékét idézom:

1. Az éneklő halálfej vagy a vízikirály szerelme.
2. A bővös kukukmadár vagy a varázsbutykos.
3. Egy magyar gályarab vagy az igaz hitvallás mártírja.
4. Egy furfangos baka meg egy ravasz huszár kalandjai.
5. Az aranytavaju kakas vagy a megbecsülhetetlen lakat.
6. A háromszézeves kísértet vagy a vérszopó vámpír.
7. A holtak táncza vagy a tűz fejedelmének birodalma.
8. A pokol helytartója vagy a bűbajos jutás szerződése az ördöggel.
9. Országgyűlés a pokolban vagy nem kaptak választójogot a boszorkányok.
10. A másvilágról visszajött völgevény vagy hová lehet megfjodni.
11. A garabonciás diák kalandjai vagy hogy csapták be Lucifert.
12. A sárkányvár vagy a bolgógó zsidó vszontagságai.
13. A nap lova, a hold szekere s az angyalok palástja vagy a tündér három ajándéka.
14. Az elátkozott bővös golyó vagy az eleven céltábla.
15. Szibériai borzalmak vagy a lelketlen muszkairtas.
16. A befalozott királykisasszony vagy az igaz diadala a gonosz felett.
17. A csillagkirály süvege vagy a beszélő szemár története.
18. A sztambul béttorony titka vagy Ignotus lovag megnverte a szultán leányát.
19. A tatárpusztító amazon vagy a hatyus zsidó leánya.
20. A megtért bűnös vagy a csodátevő hitvallás.
21. A repülő király vagy a vén orvvadász bosszúja.

Egyméhányat elolvastam közülük. Boszorkányokról, ördögökről, gonosz tanítókról, csodátevő

18 1916. január 1.

---

terekről, angyali jóságú papokról, a vallás csodátevő erejéről és az ördög káprázatos hatalmáról mesélnék, rettenetes ponyva-stílusban.

Az ilyen szeméttel való ponyvairódművet csakis nyilvános könyvtárakkal lehetne ellensúlyozni. De, hiába, nincs pénz. Csodálatos, hogy az ilyen könyvek kiadására és terjesztésére mindig akad pénz...

Szenes Béla.
